

Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg
Att. Charlotte Lauritsen
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Vedrørende: Spørgetema om voldtægtsorfres retsstilling – Deres j.nr.: 2004-430-1015

Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg har ved brev af 20. september 2004 anmodet om Joan-Søstrenes eventuelle bemærkninger til Spørgetema om voldtægtsorfres retsstilling.

Joan-Søstrenes besvarelse er inddelt i henhold til spørgetemaets hovedspørgsmål. Joan-Søstrene har alene besvaret de spørgsmål, hvor organisationen har særlig erfaring fra rådgivningen m.v.

Besvarelsen af spørgetemaet er vedlagt.

Med venlig hilsen

Joan-Søstrene

Joan-Søstrene

Dannerhuset
Nansensgade 1
1365 København K

Tlf. 33 14 74 84

Mandag og torsdag
kl. 19.00 – 21.30

SE.NR. 87849511

Midtbank
7630 4609910

mail@joan-soestrene.dk

Spørgetema om voldtægtsorfres retsstilling

Ad. 1. Vejledning til den forurettede – Retsplejelovens § 741 b, stk. 1

Det er Joan-Søstrenes erfaring, at ordningen (desværre) ikke fungerer tilfredsstillende. Af de kvinder, der henvendte sig til Joan-Søstrene i 2002 vedrørende en politianmeldt voldtægt, var 80% ikke blevet oplyst om retten til en bistandsadvokat. Dette er selvsagt ikke tilfredsstillende, navnlig når der tages hensyn til, at det har stor betydning for voldtægtsorfret at få beskikket en bistandsadvokat. Når der ikke beskikkes bistandsadvokat, og der heller ikke er blevet vejledt om muligheden for beskikkelse, er det Joan-Søstrenes erfaring, at der typisk heller ikke blevet vejledt om andre væsentlige rettigheder for ofret, f.eks. at hun ikke er forpligtet til at underskrive politirapporten i forbindelse med anmeldelsen, at hun har mulighed for at konsultere et af de amtslige voldtægtscentre, at hun har mulighed for erstatning etc.

Herudover er det Joan-Søstrenes erfaring, at et stort antal voldtægts ofre har problemer med overhovedet at få "lov til" at anmelde voldtægten, idet de afvises af stationens vagthavende betjent uden at have fået mulighed for at afgive forklaringen. Voldtægtsorfret henvises i denne sammenhæng til at komme igen næste dag "hvis hun stadig har det slemt", eller til "at gå hjem at glemme det". Joan-Søstrene er overbeviste om, at voldtægts ofre ikke ville få en sådan behandling, såfremt politiet var forpligtet til altid at tilkalde bistandsadvokat, når en kvinde henvender sig med henblik på at anmelde en voldtægt.

Et voldtægts offer er typisk i chok efter voldtægten – både fysisk og psykisk. Hun er derfor meget afhængig af politiets vejledning, ikke mindst af måden, hvorpå vejledningen bliver givet. Det er urimeligt at forlange, af ofret i den situation skal have overskud til at vurdere, hvorvidt hun har behov for at blive bistået af en advokat. Det svarer til at forlange, at et voldtægts offer midt i en krise skal kunne agere fuldstændigt rationelt. Hertil kommer, at mange voldtægts ofre på grund af den manglende vejledning ganske enkelt ikke i situationen forstår, hvorfor *de* skal have en advokat, for *de* har jo ikke gjort noget forkert.

Det fremgår af politiets standardformular, at ofret skal vejledes om retten til en bistandsadvokat. Spørgsmålet er, hvem der er garant for, at denne vejledning rent faktisk er blevet givet.

Det er Joan-Søstrenes erfaring, at selve vejledningsformen kan udgøre et pres på voldtægtsorfret for at give afkald på retten til bistandsadvokat under afhøringen, idet politiet typisk informerer ofret om, at "det vil tage lang tid, før der kan komme en advokat til stede", og at de "sagtens kan klare afhøringen uden". Da voldtægtsorfret er den, der har størst interesse i at få afhøringen overstået, lægger dette et urimeligt og uanstændigt pres på ofret for at frasige sig retten til at have bistandsadvokat til stede.

Joan-Søstrene

Dannerhuset
Nansensgade 1
1365 København K

Tlf. 33 14 74 84

Mandag og torsdag
kl. 19.00 – 21.30

SE.NR. 87849511

Midtbank
7630 4609910

mail@joan-soestrene.dk

Ad. 2. Beskikkelse af bistandsadvokat for den forurettede – Retsplejelovens §§ 741 a og 741 b, stk. 2 og 3

Som skrevet ovenfor, fungerer ordningen efter Joan-Søstrenes opfattelse ikke tilfredsstillende. Af de ovenfor nævnte 80% voldtægts ofre, som ikke blev oplyst om retten til en bistandsadvokat, oplyste over 50% af disse, at de gerne ville have haft en bistandsadvokat til stede.

Der skal i denne forbindelse erindres om, at det ikke er almindelig viden blandt borgere, at man som voldtægts offer har krav på en bistandsadvokat. Det er derfor ikke sædvanligt, at et voldtægts offer uopfordret anmoder om advokatbistand.

Det er Joan-Søstrenes erfaring, at voldtægts ofrene typisk får beskikket advokat, når og hvis der rejses tiltale. Det skal dog bemærkes, at Joan-Søstrene i rådgivningen har mødt voldtægts ofre, som ikke har fået beskikket en advokat, fordi sagen var blevet fremmet som tilståelsessag i forbindelse med grundlovsforhør/fristforlængelse. De pågældende voldtægts ofre mistede herved retten til tort-erstatning, fordi ingen havde gjort kravet gældende i forbindelse med retssagen. Det er åbenbart, at en obligatorisk bistandsadvokat i en sådan situation ville have været garant for kvindens ret til erstatning.

Det er endvidere Joan-Søstrenes erfaring, at en kvinde, der henvender sig til politiet for at anmelde en voldtægt, helt naturligt er indstillet på at afgive forklaring, også uden at der er en advokat til stede. Det skyldes, som nævnt ovenfor, at hun sjældent er bekendt med, at hun har krav på en bistandsadvokat. Det er Joan-Søstrenes erfaring, at voldtægts ofret oplever politiets afhøring som ubehagelig og mistænkeliggørende. Ofret føler sig typisk alene og meget usikker på, hvad hun har pligt til at oplyse. Når ofrene efterfølgende i Joan-Søstrenes rådgivning bliver bekendt med, at de faktisk havde haft ret til at være bistået af en advokat under afhøringen, giver de typisk udtryk for, at dette ville have været at foretrække.

Joan-Søstrene har i forbindelse med rådgivningen adgang til at kontakte advokater, som har stillet sig til rådighed for Joan-Søstrenes brugere – på alle tider af døgnet. Da politiet allerede har mulighed for at tilkalde forsvarsadvokater på alle tider af døgnet – og ofte gør det – kan det næppe være et problem at finde en række egnede advokater, der er villige til at indgå i en obligatorisk bistandsadvokatordning.

Hvis politiets afhøring ydermere blev henlagt til at foregå i forbindelse med de amtslige voldtægtscentre, kunne de nødvendige helbredsmæssige og retsmedicinske undersøgelser foretages mens man eventuelt venter på, at bistandsadvokaten kommer til stede (modsat den nuværende ordning, hvor afhøringen stort set altid foregår på politistationen).

Voldtægts ofret har i teorien allerede i dag krav på bistandsadvokatens tilstedeværelse ved første afhøring. Såfremt denne ordning også fungerede i praksis – altså ved, at ofret faktisk var blevet vejledt om sin retstilling på en sådan

Joan-Søstrene

Dannerhuset
Nansensgade 1
1365 København K

Tlf. 33 14 74 84

Mandag og torsdag
kl. 19.00 – 21.30

SE.NR. 87849511

Midtbank
7630 4609910

mail@joan-soestrene.dk

måde, at hun reelt havde kunnet forholde sig til tilbuddet – ville de fleste afhøringer allerede i dag ske med tilstedeværelse af bistandsadvokat og spørgsmål 2.m ville således være overflødigt. Reelt indebærer spørgsmål 2.m. en erkendelse af, at bistandsadvokatorordningen ikke fungerer i dag.

Ad. 4. Straffesagens behandling ved domstolene

Det er Joan-Søstrenes erfaring fra rådgivningen, at det i alt for vidt omfang tillades den/de tiltalte at være til stede i retslokalet under afhøringen af den forurettede. Det udsætter voldtægtsfret for et fuldstændigt urimeligt pres, både før, under og efter retssagen. Voldtægtsfret gennemlever ofte måneders angst inden retssagen ved tanken om at skulle gengive voldtægten i detaljer, mens den/de tiltalte er til stede. Dette pres kunne undgås, hvis voldtægtsfret vidste på forhånd, at den/de tiltalte ikke ville være fysisk til stede i lokalet, med mindre hun accepterede dette. Herved undgås også, at ofret udsættes for den/de tiltaltes ukvemsord og andre bemærkninger i forbindelse med hendes vidneforklaring.

Retsbygninger bør indrettes således, at den/de tiltalte kan befinde sig i et tilstødende lokale under ofrets forklaring, således at konfrontationen i retslokalet kan undgås uden, at sædvanlige retssikkerhedsgarantier for den/de tiltalte tilsidesættes.

Retsbygninger bør også indrettes således, at voldtægtsfret har mulighed for sammen med bistandsadvokaten at opholde sig i et andet lokale end den/de tiltaltes familie og venner forud for vidneforklaringen.

En særlig udgang for forurettede/vidner ville endvidere imødegå, at ofret må lægge øre til ukvemsord, der råbes på trappen foran retten.

Ad. 5. Øvrige bemærkninger

Retsplejelovens § 1017b, stk. 1, er indført for at beskytte voldtægts ofre mod at blive beskrevet således i pressen, at de kan identificeres. Imidlertid er pressens beskrivelse af voldtægts ofre ved den pågældendes alder, erhverv, uddannelse, geografiske tilknytningsforhold m.v. ofte så detaljeret, at voldtægts ofret i hvert fald i sit lokalområde let kan identificeres. Pressen udviser meget ringe respekt for retsplejelovens forbud, men tilsyneladende er der ingen politisk vilje til at gribe ind over for dette forhold. At forvente, at et voldtægts offer selv skal have kræfter og overskud til efter en voldtægt at indbringe diverse aviser for Pressenævnet er utopi. På det tidspunkt er skaden også sket i forhold til ofret.

Joan-Søstrene har fra rådgivningen konkrete eksempler på voldtægts ofre, som har måttet flytte fra deres lokalområde efter en indgående beskrivelse af dem i pressen. Der er også eksempler på alle elever på en folkeskole vidste, at en elev var blevet voldtaget, fordi pressen havde beskrevet ofret så indgående, at ingen kunne være i tvivl om, hvem hun var. Det er i sagens natur ufatteligt ubehageligt

Joan-Søstrene

Dannerhuset
Nansensgade 1
1365 København K

Tlf. 33 14 74 84

Mandag og torsdag
kl. 19.00 – 21.30

SE.NR. 87849511

Midtbank
7630 4609910

mail@joan-soestrene.dk

for et voldtægtsoffer at skulle leve med denne offentlige identifikation og er jo heller ikke lovens intention.

En bistandsadvokat, som allerede fra sagens start er blevet beskikket for ofret, kan medvirke til at sikre, at retsplejelovens forbud tages alvorligt af pressen.

Joan-Søstrene

Dannerhuset
Nansensgade 1
1365 København K

Tlf. 33 14 74 84

Mandag og torsdag
kl. 19.00 – 21.30

SE.NR. 87849511

Midtbank
7630 4609910

mail@joan-soestrene.dk